

UN ALTRE ÚS DEL PRESSUPOST ARMAMENTISTA ÉS POSSIBLE

ENRIQUE MARROQUÍN

Mèxic-Roma

En caure l'anomenat «socialisme real», el món estava gastant en armament el 3,8% del seu PIB, només una mica menys d'allò que s'havia destinat a la salut (4,5%) i a l'educació (5%). Des de llavors fins a l'atemptat terrorista de l'11 de setembre, les despeses militars mundials van tenir un significatiu descens. Les armes convencionals es van reduir de 40 mil milions de dòlars (40 mil MUSD) el 1984 a 20 mil MUSD el 1994. La importació d'armes va baixar de 31 mil MUSD el 1987 a 12 mil MUSD el 1994; i el 1995 va haver-hi 4,6 milions menys de soldats respecte a 1989. Això no significa que s'hagués acabat amb l'absurd armamentisme: el 1995 es gastaven encara 4,6 milions de dòlars en armes cada minut, i l'any 2001 la despesa militar mundial es va calcular en uns 839 mil milions de dòlars.

El país més bel·licós del món és els EUA. Malgrat que no té ja cap enemic fort, el 1999 va vendre el 54% de les armes del món, més que el total combinat de tots els altres mercaders d'armes. En acabar el seu mandat, el president Bill Clinton havia aconseguit per a 2001 un pressupost militar de 311 mil MUSD (més de 7 vegades la despesa militar combinat de les següents 7 potències militars del món).

Megaprojecte per a una nova època

Amb l'11 de setembre de 2001 s'inicia una nova era marcada ja per les guerres contra Afganistan i Iraq. Els pressupostos militars es van incrementar significativament: per a 2002 es van sol·licitar 351 mil MUSD, i per a 2003 es va arribar als 364 mil MUSD. El pressupost per a 2004 s'havia calculat en 380 mil MUSD; però amb motiu de la guerra contra Iraq, es va augmentar fins als 446 mil MUSD (4,4% del producte intern brut dels EUA). Si a això s'afegeixen les despeses de la postguerra, pot no passar gaire temps abans que la despesa militar abasti el 6% del PIB que va aconseguir el 1983, en plena guerra freda, la qual cosa suposaria 616 mil MUSD (suma semblant al PIB de Mèxic), un augment de 170 mil MUSD respecte al nivell actual.

La quantitat és esgarrifosa; però ho és més saber que això forma part d'un megaprojecte calculat per al temps que l'administració Bush pretén romandre en el poder, o sigui, de 2002 a 2009. Segons el Centre per a Informació de la Defensa (CID): "es planeja gastar 2,1

bilions de dòlars en l'aparell militar els pròxims cinc anys". Els seus objectius:

- Continuar l'exploració de l'espai pròxim i iniciar la seva ocupació per a fins militars amb constel·lacions de satèl·lits d'intel·ligència, comunicacions i vehicles no tripulats.

- Expandir les seves forces navals i aeronavals el 2007, amb destructors, portaavions i submarins amb capacitats nuclears, per operar lluny de les aigües continentals dels EUA des de bases insulars.

- Modernització de la força aèria amb avions de combat, bombarders tàctics de nova tecnologia i bombarders de gran abast per operar en una xarxa de bases militars a tot el món.

- Enfortir el seu exèrcit amb la incorporació de nous vehicles blindats, moderns transports terrestres i helicòpters.

- Enfortir els mitjans de defensa aèria, terrestre i marítima amb míssils.

Interessos econòmics i utilització de la por

La justificació oficial per obtenir l'aprovació d'aquests pressupostos tan abundants és «fer front a les amenaces d'avui i preparar-se per als reptes del futur». No obstant això, són patents els interessos econòmics. Per no parlar de les garanties que van rebre els consorcis petrolers amb la guerra, podem fer una mirada a la lucrativa indústria de les armes. Tota guerra és "una bacanal en honor al déu de la guerra", perquè del que es tracta és d'impressionar el món i demostrar el poder. A Iraq es van llançar en una nit mil míssils, 30 mil tones de dinamita, 5 mil obusos. Cal destruir, i és clar, després caldrà refer. Algunes de les bombes llançades costen un milió de dòlars cadascuna: hi haurà a qui interessi que es llancin. La guerra dinamitza l'economia dels EUA. L'empresa SY Technology, fabricant de sistemes de comunicació i direcció de míssils, manejarà un total de mil 900 milions de dòlars considerada "ajuda humanitària". La reconstrucció d'Iraq serà una altra font de fabulosos negocis: El contracte atribuït a Bechtel per l'Agència Nord-americana per al Desenvolupament Internacional (USAID) preveu el desbloqueig de fons fins a 680 en 18 mesos... i entre tant, es deixa l'«ajuda humanitària» a la comunitat internacional. No obstant

això, aquestes inimaginables despeses militars estan desequilibrant altres sectors de l'economia dels EUA: porten el país a un dèficit fiscal; mentre que el dèficit comercial que s'agreuja cada any (de 100 mil MUSD el 1989, es va passar a 450 mil MUSD el 2000). D'aquí la urgència que tenen els EUA per imposar l'ALCA a tot el Continent i acaparar el comerç i els recursos de la regió.

Es va atemorir la població exagerant els riscos del terrorisme, a fi que acceptés aquestes despeses com a necessàries per a la «seguretat nacional». Realment les armes garanteixen més seguretat? Recordem la bogeria compartida dels anys de la guerra freda, quan cadascuna de les superpotències podia destruir el seu adversari diverses vegades, el món tenia els nervis de punta, perquè res impedia que algun governant dement, com n'hi ha, premés el fatídic botó en una confrontació d'on no resultaria cap vencedor. Les armes, en comptes de donar seguretat, la treuen. Tampoc les anomenades "armes lleugeres" garanteixen la seguretat familiar. Tan sols a Nova York i a Washington hi ha 200 milions d'armes petites a les mans de civils, gairebé la meitat de les que hi ha en el món. Més de 100 policies es dediquen a temps complet a patrullar les escoles públiques a la recerca d'armes de foc, ja que un periòdic havia calculat que 100 mil d'aquestes armes entren cada dia a les escoles. Les pistoles són tan populars que un banc de Colorado les ofereix als seus dipositants en comptes de pagar interessos sobre els seus dipòsits. En els EUA unes 30 persones moren cada dia per armes de foc, hi ha aproximadament 10.828 homicidis anuals (compareu la xifra amb els 103 morts cada any a Alemanya, 73 a Anglaterra i Gal·les, 27 al Japó i 6 a Nova Zelanda). Malgrat això, les mesures per aplicar un major control són gairebé sempre derrotades al Congrés.

Poc abans de l'11 de setembre, el president Bush tractava de convèncer el Congrés perquè aprovés la construcció d'un costós escut antimissils com a protecció d'un eventual atac terrorista de l'exterior. Però el xoc contra les Torres Bessones, el van perpetrar terroristes entrenats a les escoles de vol nord-americanes, utilitzant avions comercials sortits d'aeroports nord-americans, amb gasolina nord-americana i amb un simple ganivetet dels que serveixen als avions. El terrorisme és un fenomen complex que implica diversos elements: un d'ells és la misèria. Quan les condicions de vida es tornen insuportables i no es té ja res a perdre, ni tan sols la vida mateixa, desposseïda de futur, es pot arribar a la decisió dels kamikazes. D'acord amb els polítics i científics socials, la millor forma de combatre el terrorisme és aïllar-lo de la seva base social; però la política bel·licista nord-americana s'ha aïllat del món.

Guerra i neoliberalisme

El capitalisme està en crisi. Ha crescut en les últimes dècades acaparant més i més tros del pastís del comerç mundial. Les multinacionals s'han apoderat del 50% del pastís, reduint la participació dels altres actors socials. Però ja no hi ha més pastís per repartir (vegeu l'article de Dierksxens en aquesta mateixa Agenda, p. 36), tret que es tracti de robar pastís... Aquest és un dels motius de la guerra contra Iraq: recuperar un mercat petroler que s'havia escapat del vedat nord-americà, i assegurar per al futur una participació en el comerç de les segones majors reserves petrolieres del món. La guerra no és més que una altra cara del neoliberalisme, que expandeix el seu mercat per altres mitjans.

Queda clar que les despeses militars dels EUA no tenen una finalitat defensiva, sinó intimidant: mantenir l'hegemonia militar a tot el món -l'anomenada «Pax Americana Duradora»- en què el monopoli de les grans armes dissuasives reforça el monopoli econòmic, el monopoli tecnològic, el monopoli financer i el monopoli dels recursos naturals.

D'altra banda la indústria de la guerra és una de les més rendibles, i els EUA hi han optat consistentment: el seu complex industrial militar armamentista empra 2,2 milions de persones, 2% de la força de treball civil. Aquest sector va rebre el 1999 i 2000 contractes anuals del Departament de Defensa per 118 mil MUSD. Sense guerra no hi ha indústria militar; els EUA necessitava la guerra contra Iraq. La Indústria bel·lica i la guerra mateixa són part del neoliberalisme.

Un altre ús del pressupost armamentista és possible

Segons Mons. Onaiyekan, president de la Conferència Episcopal de Nigèria, amb el que va costar cada bombardeig a Afganistan es podria construir un hospital a la regió. Això debilitaria el terrorisme; mentre que les destruccions i les morts el fomenten. Què passaria si els pressupostos militars es canalitzessin com a ajuda al desenvolupament? No es tindria llavors un món més segur? El pressupost militar nord-americà per al 2004 representa una quantitat 10 vegades superior a la que el Banc Mundial considera com a necessària per reduir la pobresa a la meitat al 2015. Bastarien les despeses militars nord-americans de tan sols 40 dies per aconseguir aquest objectiu. En comptes d'això, l'ajuda per als països en desenvolupament va en disminució: en la Cimera de Monterrey, al març 2002, es va constatar que l'ajuda de 2001 va baixar a 38 mil MUSD, enfront dels 40 mil MUSD de 2000. Un altre ús del pressupost armamentista és possible.